

LABOUR MARKET CONDITION IN BULGARIA DURING THE COVID-19 PANDEMICS THROUGH AN ANALYSIS OF THE WORKFORCE SUPPLY

Abstract: The paper examines the major changes in the labor market since the start of the Covid-19 pandemic. The most affected industries are analyzed - tourism, healthcare and others. In spatial terms, the most affected administrative units and territories are indicated. The causes are analysed and possible solutions are identified. The development of pandemic situations globally makes the labor market unpredictable and highly susceptible to secondary influences. Some of the affected industries do not recover for a long period after the end of negative trends.

Author information:

Veselin Petkov

Assoc. Prof., PhD

Konstantin Preslavsky University of Shumen

✉ v.petkov@shu.bg

🌐 Bulgaria

Milen Penerliev

Prof., PhD

Konstantin Preslavsky University of Shumen

✉ m.penerliev@shu.bg

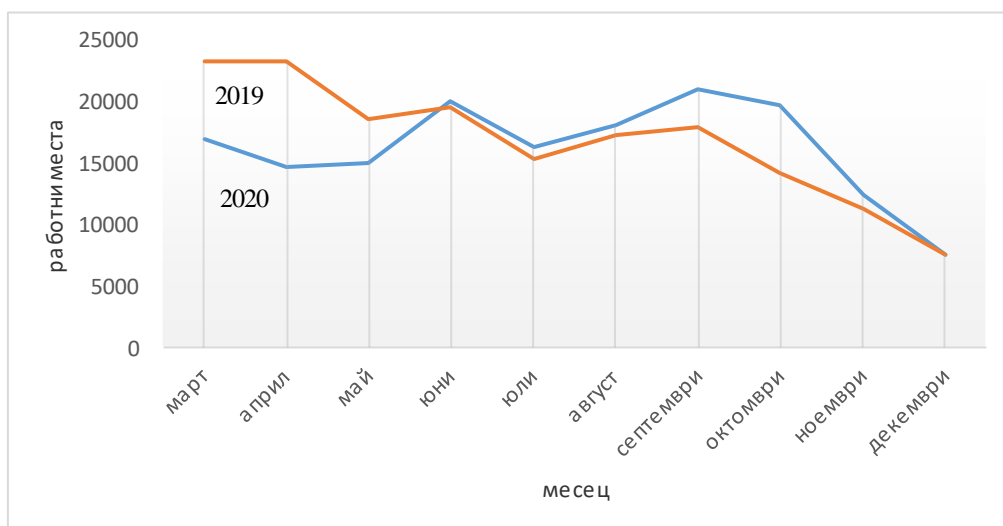
🌐 Bulgaria

Keywords:

Covid-19, pandemic, labor market, situation

Важен индикатор за състоянието на трудовия пазар е процеса на предлагане на свободни работни места. Той показва нуждата от работна сила, както в общ план, така в регионален и отраслов. В периоди на кризи това предлагане намалява, а по отрасловите анализи откриваме „проблемните“ икономически дейности за конкретен период. Този индикатор често се нарича „търсене на работна сила“. В статистическите анализи се използват два показателя: свободни работни места заявени чрез първичния пазар и свободни работни места включващи и субсидираните от държавата такива. Тук акцентираме на първият показател.

Свободните работни места с първично предлагане са тези обявени директно от работодател. За по-точни изводи анализираме данни за предлагането на работни места за 2020 година, но и за 2019 година (непандемична). Фигура 2 представя изненадващи резултати. През 2019 г. общият тренд на предлагане на нови работни места в страната на първичния трудов пазар е към намаление. Особено ясно това е видно след м. септември. За периода октомври-декември 2019 г. спада е почти двоен. От тази гледна точка изглежда нормална по-ниската база, от която стартира анализа на данните за пандемичната вече 2020 г.

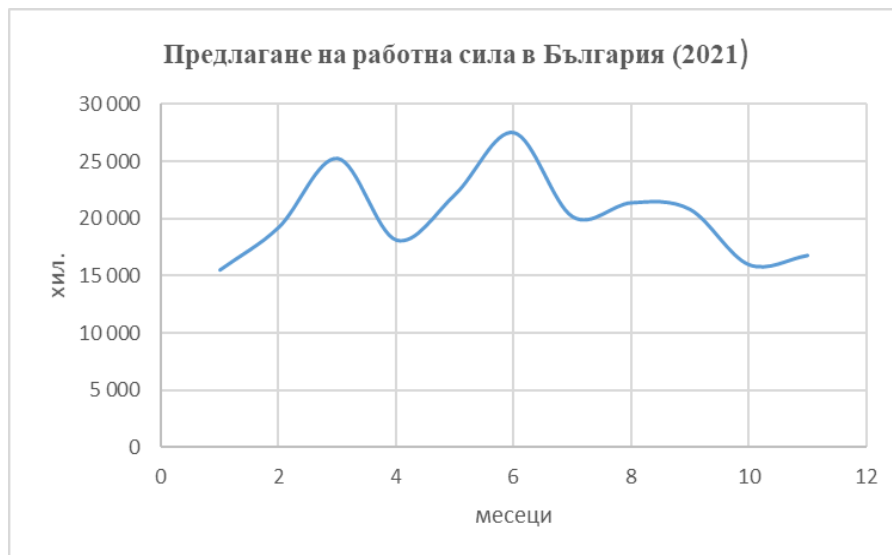
Фиг. 2. Предлагане на работни места в България за 2019 и 2020 г. (март-декември)
Източник на данните: Агенция по заетостта

Всъщност от графиката се вижда почти пълно припокриване на кривите за предлагане на работни места за двете изследвани години. Изглежда, че това е постоянна ежегодна тенденция. Приликите са в:

- ръстът на предлагане на работни места през периода май-юни;
- спадът през месец юли;
- общият тренд на леко завишение до края на летните месеци, с лек, но забележим превес на пандемичната 2020 г.
- последващ бърз спад до края на годината.

Това означава, че пандемията от Covid-19 не повлиява съществено на „поведението“ на работодателите и предлагането на работни места. През периода май-юни и юли-септември 2020 дори темпа на предлагане на нови такива е твърде по-агресивен спрямо същия период на 2019 г (фиг.2).

В по-голямата част от анализите и публичните дебати се счита, че туризмът е най-засегнатия отрасъл на националното стопанство в резултат на Пандемията. В публикациите на Агенцията по заетостта за месец март икономическата дейност „хотели и ресторанти“ е на 1-во място по предлагани нови работни места (21 % от всички). През април тази дейност вече не се отчита, което означава че работодателите все пак са „възпрени“ от Пандемията за обявяване на работни места. След това през летния туристически сезон тази икономическа дейност неизменно присъства сред водещите отрасли по дял на нови работни места (средно между 19% и 25% от всички работни позиции), (<https://www.az.government.bg/>). Това е факт, който не се нуждае от коментар.

Фиг. 3. Предлагане на работна сила в България за периода януари – ноември 2021 г.

При прегледа за състоянието на трудовия пазар по отношение предлагане на работни места за 2021 г. се открояват някои нови тенденции. Общият тренд (фиг. 2) повтаря този на предходните 2 години. Наблюдава се същият двоен пик, но изместен по-рано във времето (март и юли). Откриваме и някои разлики: Видно е, че общият брой на предлаганите свободни места е доста над равнищата на 2020 (пандемична година). Ако през 2020 през летните месеци предлагането на работни места е около 20 хил. то по почти същото време на 2021 г. то вече е над 27 хил. Това показва очевидно „съживяване и отърсване“ от застоя през предходния летен период. Пандемията все така е в ход, както и извънредното положение. Просто бизнеса се нагажда и свиква с подобна реалност. Откриваме и още една съществена отклика с преходните години. В есенния период на 2019 и 2020 г. има рязък спад в предлагането на работни места. През 2021 г. това се случва по-плавно, а като че ли през ноември има нов ръст.

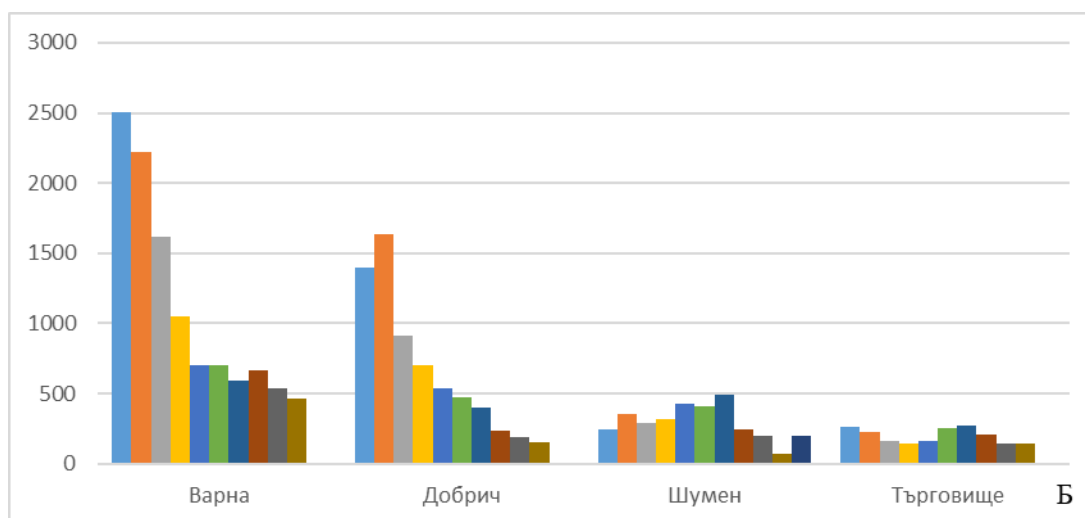
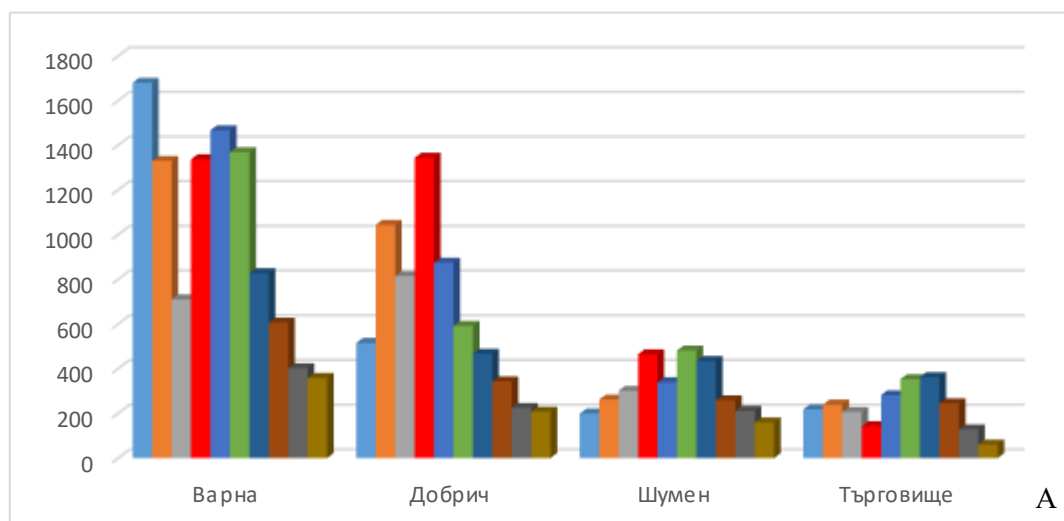
Един основен извод изпъква след анализа на фигури 2 и 3. Той е, че 2021 г. категорично е по-добра от предпандемичната 2019 г. по отношение на изследвания показател.

За откриване на вътрешнотериториални различия е важен регионалният анализ. Избираме да бъдат анализирани на областно ниво административните единици от СИ България и по-конкретно област Шумен.

Фигура 4 (Пенерлиев, Петков, 2021) показва съществените различия в обема на предлагане на работна ръка. Областите Варна и Добрич формират собствен клъстер със сходни показатели, а Шуменска и Търговищка – друг, с много по-слаби показатели. Първите две са морски, икономически развити и логично да имат по-развит пазар на труда. Сумарно през месец март 2020 г. те дават 84% от всички свободни работни места на първичния трудов пазар. Този дял е същият и през март 2019 г. Тенденцията се запазва и при сравняване на месечните данни за двете съпоставяни години (2019 г. и 2020 г.). Това означава, че Пандемията не е оказала никакво влияние върху делът на всяка от административните области в СИ регион в общото предлагане на работни места.

Различия откриваме в темповете на промяна на предлагането на работни места в областите през двете анализирани години. Така напр. Варненска област през 2019 г. има постоянен спад на предлагането (фиг. 4, Б) като темпа се забавя след летните месеци. Това очевидно говори за сезонност на предлагането на свободни работни места (най-вече в търговията и туризма) . През 2020 г. това не е така. Наблюдава се спад до месец май, очевидно породен от кризата с Covid-19 и „страха“ у работодателите от несигурността, която се преодолява през следващите месеци и достига нормални стойности. По-малките области

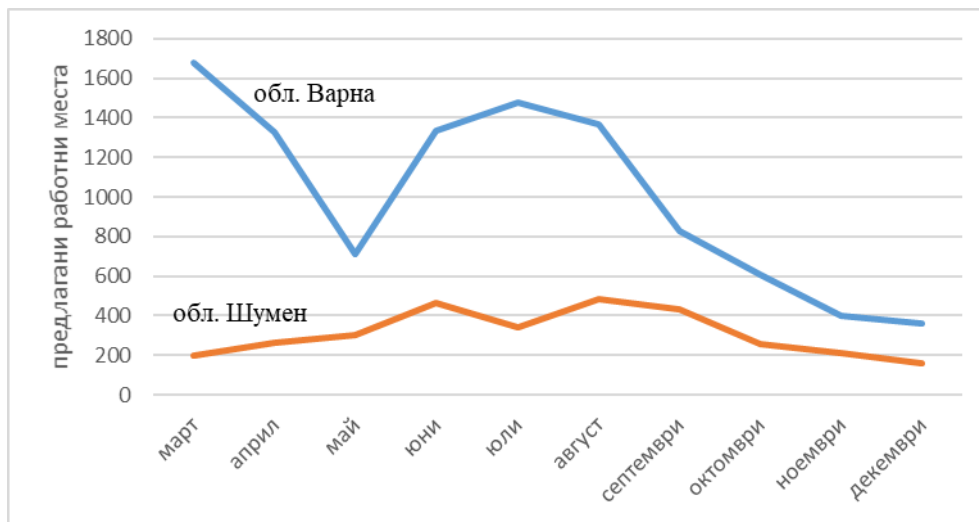
Търговище и Шумен дори имат по-голямо предлагане спрямо същите периоди на 2019 г. Същата тенденция наблюдаваме и при обл. Добрич, като тренда през летните месеци е към повишение, а през цялата 2020 г. предлагането е доста по-голямо. Считаме, че Пандемията не е повлияла върху този параметър.

Фиг. 4. Търсене на работна сила за периода март-декември в областите от СИ статистически регион за: 2020 г. (графика А) и 2019 г. (графика Б). (по Пенерлиев, Петков, 2021)

Източник: Агенция по заетостта

Маркираната по-горе тенденция се потвърждава и от фигура 5 (Пенерлиев, Петков, 2021). Област Варна изцяло „копира“ тенденциите на пазара на труда в предлагането на работни места както за страната, така и за СИ статистически регион (вж. фиг. 2, 3, 5). При област Шумен това не е така. Предлагането не търпи „кризи“ в месеците април-май, а плавно, но стабилно нараства до летните месеци, за да почне плавно намаление почти до изходните си нива от месец март. Това означава, че Пандемията категорично не е повлияла на предлагането на работни места, очевидно поради факта, че областта е твърде малко зависима от туризма.

Фиг. 5. Предлагане на работни места в обл. Варна и обл. Шумен за периода март-декември 2020 г. (Пенерлиев, Петков, 2021)

Източник: Агенция по заетостта

Интересен поглед върху изследвания показател дава анализът по икономически дейности на предлаганите работни места (фиг. 6)

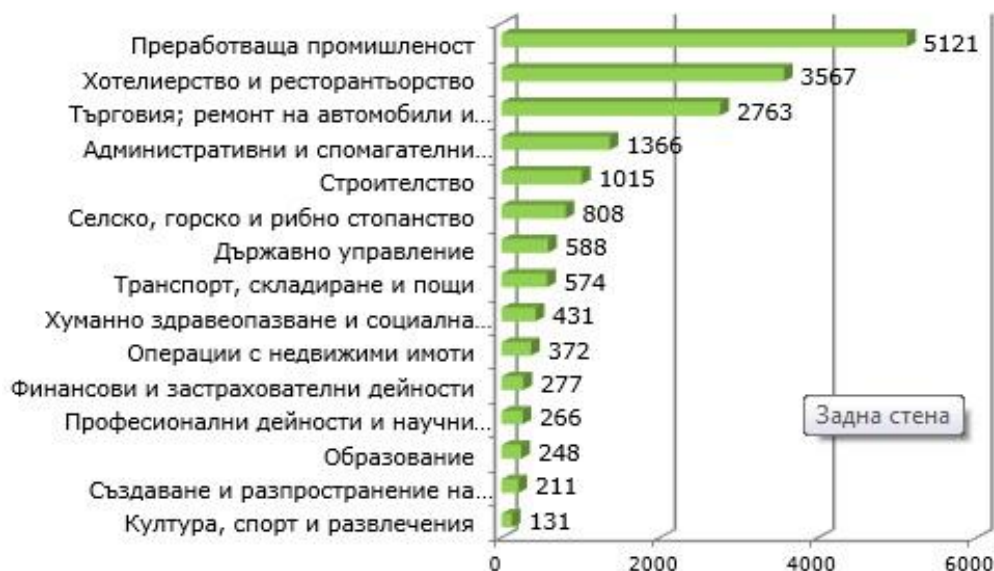

Фиг. 6. Структура на предлаганите работни места за месеците май (А) и октомври (Б) 2021 г.

Източник: Агенция по заетостта

Общият преглед на диаграмите показва, че през м. май предлагането на работни места е по-голямо от това през октомври с над 3500. Това е логично предвид стартиращият летен сезон и в сектора на туризма. Именно, съществена разлика идва от предлагането на заетост в тази сезонна икономическа дейност. През м. май тя е на второ място с близо 4 хил. предложения, а през есента вече е доста назад с по-малко от 1000 работни места. И през двата периода водещ отрасъл е преработващата промишленост. В началото на учебната образователна година също се маркира тенденция към засилен интерес за преподавателски кадри.

В общи линии посочените констатации се наблюдават и в предпандемичните години. По данни от агенцията по заетостта (<https://www.az.government.bg/bg/stats/view/2/286/>) през м. май 2019 година отново преработващата промишленост е водеща по обем на предлагани работни места (5121). И отново сезонната заетост при туристическата дейност е позиционира в челните места (3567 позиции). Това показва относителен паритет както в броя на работните места, така и в структурно и отрасловото им разпределение. По-сериозно намаление в предлагането има в сектор строителство (над 50% спад за 2021 г. спрямо м. май 2019 г), а почти двоен е ръстът в търсенето на позиции за държавното управление (фиг. 7).

Фиг. 7. Предлагане на работни места за м. май 2019 г. по икономически дейности.

Източник: Агенция по заетостта

Изводи.

След анализът на предлагането на работна сила на пазара на труда в България става ясно, че не се наблюдава съществена разлика с периода преди началото на пандемията от COVID-19. По така маркираните тенденции не се забелязват съществени отклики нито в сезонните, нито в отрасловите тенденции при изследвания показател. Има разлика в общият обем на предлагане на работни места, като той дори през 2021 г. е по-висок от този през 2019 г. Вариации има в някои междинни пикове през различните месеци и години, както и времево забавяне в достигането на някои от тях.

References:

1. Dimitrova, T., (2021). The Labor Market in Bulgaria and the Priorities in the National Employment Action Plan for 2021. International scientific journal „Scientific Horizons“, № 3(43) | 2021, pp. 15-22.
2. Dimitrova, T., S. Dimitrov. (2020). [Labor Market Policies in Bulgaria During the Emergency Epidemiological Situation. Third International Scientific Conference CHALLENGES OF TOURISM AND BUSINESS LOGISTICS IN THE 21ST CENTURY, „ISCTBL”, Shtip, November 13th, 2020, Goce Delcev University, Shtip, Faculty of Tourism and Business Logistics, pp. 54-63.](#)
3. Petkov, V., M. Penerliev. (2020). Geography of people, settlements and regions of Bulgaria, Incoma, Shumen (in bulgarian).
4. www.nsi.bg. (посетен 08.01.2022)
5. www.az.government.bg (посетен 09.01.2022)
6. www.economic.bg (посетен 4.01.2022)
7. www.265obshtini.bg (посетен 7.01. 2022)